

"برنامه کشوری تربیت مشاورین شیردهی"

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت کودکان

۱۳۹۷

"برنامه کشوری تربیت مشاورین شیردهی"

فهرست

۲	.....	مقدمه
۲	.....	رسالت
۲	.....	دورنما
۲	.....	ارزش ها و باورها
۲	.....	اهداف
۳	.....	تعاریف واژه ها
۳	.....	• مشاوره شیردهی:
۳	.....	• مشاور شیردهی / مشاور شیردهی نوزادان نارس:
۴	.....	• مربی مشاوره شیردهی:
۴	.....	• مربی ارشد مشاوره شیردهی:
۴	.....	فرآیند ارتقای مشاورین:
۴	.....	شرح وظایف
۵	.....	شرح وظایف مربی مشاوره شیردهی
۵	.....	شرح وظایف مربی ارشد مشاوره شیردهی
۵	.....	بایش و نظارت

"برنامه کشوری تربیت مشاورین شیردهی"

مقدمه

دوران شیرخواری حساس ترین مرحله از مراحل رشد و تکامل کودک است. در این دوران شیر مادر تامین کننده نیازهای غذایی و مواد ایمنی بخش لازم برای شیرخوار است. به علاوه برقراری ارتباط عاطفی مادر و شیرخوار به هنگام شیر دادن از پستان یک امتیاز استثنایی برای شیر مادر است و تاثیر شگفت انگیزی بر رشد ذهنی و روانی کودک دارد.

در سال های اخیر یافته های علمی مزایای گوناگون و قابل توجه تغذیه با شیر مادر را برای شیرخوار، مادر، خانواده و جامعه اثبات می نماید. در آموزه های دینی هم بیش از ۱۴ قرن است به تغذیه با شیر مادر توصیه و تاکید شده است. ولی علیرغم پشتوانه دینی و فرهنگی و هم چنین توصیه های سازمان های بین المللی، تغذیه با شیر مادر با موانعی روبرو است که یکی از آنها عدم توانمندی کارکنان بهداشتی در انجام مشاوره های صحیح شیردهی است.

بدون تردید نبود مشاورین شیردهی یکی از چالش های ارائه خدمات مربوط به تغذیه با شیر مادر است. به همین دلیل یکی از اولویتهای اداره سلامت کودکان، تدوین برنامه تربیت نیروهای متخصص و دوره دیده به منظور حمایت مادر (دوران بارداری، زایمان و شیردهی) و شیرخوار و در نهایت بهبود شاخص های مرتبط به تغذیه با شیر مادر است.

هدف اصلی از اجرای این برنامه تربیت افرادی است که با توجه به شرایط مادر، شیرخوار و خانواده با رعایت اصول مشاوره، در راستای حمایت و راهنمایی مادر برای شروع به موقع و تداوم تغذیه با شیر مادر و مراقبت های تغذیه ای شیرخوار خدمات ارائه نموده و در صورت وجود مشکلات شیردهی راه حل مناسب ارائه دهند و با انجام مداخلات تخصصی مادر را برای تداوم شیردهی یاری نمایند.

با اجرای این برنامه، تربیت مشاورین شیردهی در سه سطح تخصصی **مربی ارشد مشاوره شیردهی**، **مربی مشاوره شیردهی** و **مشاور شیردهی**، می توان بسیاری از موانع و مشکلات را از طریق ارتقا توانمندی کارکنان، آموزش خانواده، مشاوره و حمایت مادر و انجام پژوهش های کاربردی، پیشگیری و برطرف کرد.

رسالت

ارتقای سطح سلامت کودکان کشور

دورنما

دستیابی به بهترین وضعیت در شاخص های تغذیه با شیر مادر در کشور و منطقه

ارزش ها و باورها

- کودکان از سرمایه های ملی کشور هستند.
- همه کودکان حق دارند از موهبت الهی سلامت برخوردار باشند
- همه کودکان حق دارند از موهبت الهی تغذیه با شیر مادر برخوردار باشند.
- آموزه های دینی ما به تغذیه با شیر مادر ارج نهاده است.
- عدالت در سلامت حق همه مردم است و همگان باید به خدمات مشاوره ای و حمایتی تغذیه با شیر مادر دسترسی عادلانه داشته باشند.

اهداف

هدف کلی:

"برنامه کشوری تربیت مشاورین شیردهی"

تربیت افرادی برای ارائه خدمات با کیفیت مراقبتی، مشاوره‌ای، آموزشی و پژوهشی در زمینه تغذیه با شیر مادر

اهداف اختصاصی:

۱. تدوین و به کارگیری برنامه های آموزشی استاندارد برای آموزش کارکنان در سطوح مربی ارشد مشاوره شیردهی، مربی مشاوره شیردهی، مشاور شیردهی، مشاور شیردهی
۲. ارتقاء سطح دانش، نگرش و عملکرد مشاورین شیردهی در سطوح مختلف
۳. ارتقاء سطح مهارت عملی مشاورین شیردهی در زمینه مشاوره شیردهی در سطوح مختلف
۴. ارتقاء سطح مهارت آموزشی مربیان و مربیان ارشد مشاوره شیردهی
۵. ارتقاء سطح مهارت پژوهشی مربیان ارشد مشاوره شیردهی
۶. پایش و نظارت بر برنامه آموزش مربیان و مشاورین شیردهی

تعاریف واژه ها

• مشاوره شیردهی:

عبارت است از خدمات مشاوره تغذیه با شیر مادر که فرد مشاور پس از گذراندن دوره های آموزشی استاندارد با رعایت اصول مشاوره، در راستای حمایت و راهنمایی مادر برای شروع به موقع و تداوم تغذیه با شیر مادر و مراقبت های تغذیه‌ای شیرخوار سالم اعم از رسیده یا نارس یا شیرخوار با شرایط خاص از قبیل لب شکری، شکاف کام، کوتاهی بند زبان، هیپوتونی، سندرم داون ارائه می دهد.

• تعریف دوره های آموزشی استاندارد تغذیه با شیر مادر:

دوره آموزشی استاندارد شامل دوره های زیر است

الف) دوره ترویج تغذیه با شیر مادر ۲۰ ساعته برای غیر پزشک و ۳۶ ساعته برای پزشک
تذکر: همه مراقبین سلامت و ماماهاى شاغل در بهداشت و نیز کارکنان شاغل در بخشهای مرتبط در بیمارستانهای دوستدار کودک باید گواهینامه پایان این دوره را دارا باشند.

ب) دوره ۴۸ ساعته مشاوره شیردهی

ج) دوره ۷۲ ساعته مشاوره شیردهی در نوزادان نارس بستری در بخش مراقبت ویژه نوزادان

د) دوره ۱۶۷ ساعته مشاوره شیردهی (کوریکولوم)

ه) دوره ۴۸ ساعته روش تدریس مشاوره شیردهی برای TOT

تذکر: طرح دوره های آموزشی فوق الذکر استاندارد شده و پیوست نامه ارسال می شود.

• مشاور شیردهی / مشاور شیردهی نوزادان نارس:

فردی است که حداقل دوره های استاندارد آموزشی زیر را گذرانده است:

۱. دوره ترویج تغذیه با شیر مادر ۲۰ ساعته برای غیر پزشک و ۳۶ ساعته برای پزشک (پیش نیاز)

"برنامه کشوری تربیت مشاورین شیردهی"

۲. دوره ۴۸ ساعته مشاوره شیردهی برای مشاور شیردهی یا دوره ۷۲ ساعته تغذیه با شیر مادر در نوزادان با نیازهای ویژه در بخش مراقبت ویژه نوزادان

• مربی مشاوره شیردهی:

فردی است که حداقل دوره های استاندارد آموزشی زیر را گذرانده است.

۱. دوره تغذیه با شیر مادر ۲۰ ساعته برای غیر پزشک و ۳۶ ساعته برای پزشک (پیش نیاز)

۲. دوره ۱۶۷ ساعته مشاوره شیردهی

• مربی ارشد مشاوره شیردهی:

فردی است که حداقل همه دوره های استاندارد آموزشی زیر را گذرانده است.

۱. دوره تغذیه با شیر مادر ۲۰ ساعته برای غیر پزشک و ۳۶ ساعته برای پزشک (پیش نیاز)

۲. دوره ۱۶۷ ساعته مشاوره شیردهی

۳. دوره ۴۸ ساعته روش تدریس مشاوره شیردهی برای TOT

فرآیند ارتقای مشاورین:

اداره سلامت کودکان به صورت دوره ای برنامه هایی برای ارتقای مشاورین از سطح مشاور به مربی و سطوح بعدی تدوین خواهد نمود. این برنامه در قالب طرح دوره های پیوست برگزار شده و افراد واجد شرایط پس از سپری کردن مراحل به سطوح بالاتر ارتقا خواهند یافت.

شرح وظایف

الف) شرح وظایف مشاوره شیردهی:

۱- بررسی وضعیت کلی خانواده (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی)

۲- بررسی وضعیت سلامت مادر و شیرخوار

۳- ارائه مشاوره به والدین در زمینه اهمیت تغذیه با شیر مادر و اصول تغذیه با شیر مادر

۴- حمایت از والدین در موارد خاص

۵- انجام مراقبت پی گیری والدین

۶- ارجاع به سطوح تخصصی در صورت نیاز

ب) ترویج و حمایت:

۱- مشارکت در طراحی مداخلات و اجرای آنها به منظور بهبود وضعیت شاخص های شیر مادر در سطح ارائه خدمت

۲- جلب مشارکت، حمایت و پایبندی همه جانبه اعضای خانواده و بویژه همسر مادر و شیرخوار

۳- جلب مشارکت، حمایت و پایبندی همه جانبه کارکنان سیستم بهداشتی درمانی برای ایفای نقش مؤثر در امر ترویج تغذیه با شیر مادر

ج) آموزش:

۱- برنامه ریزی و اجرای برنامه آموزشی به مادران (دوران قبل از بارداری، بارداری و شیردهی)، خانواده ها، همکاران و جامعه

۲- مشارکت در اجرای کمپین ها و مناسبت های مختلف مرتبط با شیر مادر

د) بالینی و مراقبتی:

شامل ارزیابی، تشخیص، ارائه مراقبت، ارجاع، پیگیری، مراقبت ویژه و همچنین انتقال آگاهی های لازم و فراهم نمودن زمینه تغییر رفتار و توانمند سازی مادران در زمینه تغذیه با شیر مادر

شرح وظایف مربی مشاوره شیردهی

علاوه بر وظایف مشاور شیردهی، موارد زیر نیز اضافه می شود:

ب) ترویج و حمایت:

۱- جلب مشارکت و حمایت طلبی اجتماعی در راستای ترویج تغذیه با شیر مادر از طریق رسانه های دیداری و شنیداری

ج) آموزش:

۱- مشارکت در برنامه ریزی و اجرای کارگاههای آموزشی برای کارکنان سیستم بهداشتی و درمانی در سطح دانشگاه/ دانشکده و منطقه

۲- برنامه ریزی و اجرای برنامه آموزشی برای سایر نهادها و ارگانهای استان

۳- مشارکت در برنامه ریزی و اجرای کارگاههای آموزشی دانشجویان و گروه های مختلف پزشکی، پیراپزشکی .....

۴- مشارکت در تهیه رسانه های مختلف آموزشی برای عموم (کتاب، جزوه، فیلم و .....

شرح وظایف مربی ارشد مشاوره شیردهی

علاوه بر وظایف مربی مشاوره شیردهی، موارد زیر نیز اضافه می شود:

ج) آموزش:

۱. مشارکت در برنامه ریزی و اجرای برنامه های آموزشی برای سطوح ملی

۲. ارائه مشاوره به سایر سطوح در موارد لازم

ه) پژوهش:

۱. مشارکت در پژوهشهای کاربردی مرتبط با تغذیه با شیر مادر با توجه به چالش های موجود و اولویتهای پژوهشی

۲. مشارکت در انجام پیمایش های ملی شیر مادر

۳. مشارکت در برنامه های ارزیابی مستمر واحد های محیطی جهت دستیابی به نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای

برنامه

پایش و نظارت

به منظور نظارت بر امر آموزش کارکنان برای دوره های مختلف استاندارد ترویج تغذیه با شیر مادر و تربیت مشاورین شیردهی ضروری است دانشگاهها در ابتدای هر فصل، برنامه پیشنهادی فصلی خود را در تقویم آموزشی ترویج تغذیه با شیر مادر بارگذاری کنند. این تقویم در آدرس پورتال قرار داده شده و دستورالعمل استفاده از آن ضمیمه می باشد.